

היכא דקימי לוקמי, וכן הדין לרב ושמואל כל מ"ש⁵ שאינו יכול לישבע כמודה מקצת וא' חמשין ידענא ון' לא ידענא, א"נ עד א' מעיד שהוא חייב ולוה או' איני יודע, וכן בנסכא דר"א חזרה שבועה לסיני, ולדדהו שבו' המשנה כשנגדו חשוד על השבו' תקנת מלוה היתה, דכיון שהלוה חשוד כדי שלא יהא חוטא נשכר תקנו למלוה שישבע ויטול, וא"ת א"כ לרב ושמואל כל מודה מקצת ואומ' ו' אית לך ון' לית לך למה ישבע ניהמניה במגו דאי בעי אמ' חמשין לא ידענא, והיא טענה יפה לו טפי מחמשין לית לך דהוא מעיז טפי, לא היא דאף הוא נשבע שאינו יודע, ומסתברא דלדדהו נשבע בג"ח⁶, דאי לא, אתי לאערומי, וא"ת השת' דאמרת רב ושמואל לית להו דר' אבא כלל, אף ר' אבא ע"כ לית ליה דרב ושמואל, וק"ל⁷ דהא ר' אמי דאית ליה דר' אבא איהו נמי דאמ' לקמ'⁸ גבי הא דרב ושמואל נ'מא בה מלת' אם עמד בדין כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבו' וא"א מש"ל⁹, אלמ' כל שאינו יכול לישבע שבו' התקנה פקע ממונא ואע"ג דמדין תורה אית ליה, א"כ אף בשכנגדו חשוד שהתקינו שלא יטול המלוה עד שישבע כל שאינו יכול לישבע כגון שניהם חשודים ליפקע ממונא, ולמה העמידהו על דין תורה ואמ' חזרה שבו' למחוייב לה ומתוך שאינו י"ל¹⁰ משלם, ומ"ש¹¹, ויכולני לומ' דר' אמי לית ליה דרב ושמואל והאי דאמ' נ'מא בה מלת' לטעמיהו דרב ושמואל קאמ' וטעמיהו קמפרש וליה לא ס"ל, אלא דאכתי לא נ'ח' דאנן אית לן דר' אבא ואית לן נמי דרב ושמואל אלא דלא מוספי' עלה¹², ואם א"א¹³ לר' אבא ור' אמי דאית להו דרב ושמואל ורב ושמואל נמי א"א¹⁴ דאית להו דר' אבא ור' אמי אנן היכי מזכי' שטרא לבי תרי, אלא ע"כ נר' דר' אמי ור' אבא אפש' דאית להו דרב ושמואל במת לוה בחיי מלוה ואח"כ מת מלוה ואע"ג דרב ושמואל לית להו דר' אבא ור' אמי, ומסתברא לי טעמ', משום שאינו דומה שבו' שהתקינו שישבע שכנגדו של חשוד לשבו' שהתקינו שישבע הבא ליפרע מנכסי יתומים, לפי שתקנת הבא ליפרע מנכסי יתומים תקנה קבועה היא לכל מי שבא ליפרע מנכסיהם ועשאוה לדברי רב ושמואל תקנה קבועה בין בחיי מלוה בין לאחר שמת מלוה, והלכך כל שאינו יכול לישבע פקע וזווי היכא דקימי לוקמי, ולדברי רב ושמואל ה"ה לכל השבו' הקבועות כגון זו פוגמת כחו' ומתה, וכן בעד א' מעידה שהיא פרועה ומתה, ואפי' בגרושה ובניה באין ליפרע מן הבעל ה"ה והוא הטעם, ואע"פ שד"ת¹⁴ נפרעין הן בלא שבו', ואפש' דר' אבא ור' אמי אפי' בהני ס"ל כותיהו דבמקום שבו' תקנה קבועה מסייעין אותה מדין תורה ומעמידין אותה על התקנה כאלו היא שבו' של

בשאר ראשונים. 3 = יכול לישבע. 4 חסר: „נוטל“. 5 = מחוייב שבועה. 6 = בנקיטת חפץ. 7 = וקשה לי. 8 מח, א. 9 = ואין אדם מוריש שבועה לבניו. 10 = יכול לישבע. 11 = ומאי שנא. 12 כדאי לקמן מח, ב.

תורה, אלא דרב נחמן אמ' הבו דלא לוסיף עלה, ואנן קי"ל בהא כותיה, אבל בשנים חשודים אינו כן, לפי שהלוח מחויב שבו' דאו' [רייתא] ואינו יכול לישבע ומדינא משלם, ותקנת שבו' שכנגדו אינה קבועה אלא מטולטלת שהרי בכל שאר חביריו לא תקנו שבו' זו כלל, אלא כל מודה מקצת ואו' בשאר איני יודע וכן בעד א' מעיד שהוא חייב לזה והלה או' איני יודע וכן בנסכא דר' אבא כולן נוטלין בלא שבו', וכדמוכח בהדיא פ' שבו' העדות ¹⁵ גבי הכל מודים בנסכא דר' אבא שהוא חייב, אלא בחשוד תקנו מפני שחשו לו כדי שלא יהא כל א' וא' תובע יתר ממה שהוא חייב לו ולא שבקת ליה חיי, הלכך כשאפש' לו לכשנגדו לישבע ישבע, אבל כל ששניהם חשודים מתזירין אותו אצל חבירו שמשלמין בלי שישבע שכנגדו, כנ"ל, וא"ת א"כ בא ונאמ' דאף רב ושמואל נמי אית להו כששניהם חשודים כר' אבא, ולמה אמ' דלדבריהם שאמ' ביתומים מן היתומים כבר נתחייב מלוה לבני לוח שבו' וא"א מש"ל ¹⁶ אף כששניהם חשודים חזרה שבו' לסיני, דלמא לא הוא אלא אפי' לדדהו נמי ישלם, וי"ל דאה"נ דהכין הל"ל אלא דהכא לאו חדא מגו חברתה נפק' להו, אלא בפ' שמע להו מרב ושמואל דטעמ' דידהו משום דקסברי דכל מ"ש ¹⁷ שאינו יכול לישבע חזרה ש"ל ¹⁸, ולפי' אמ' דאפי' בשבו' התקנה כי הא דיתומי' מן היתומי' זווי היכא דקיימי ליקימי, ואע"ג דמדינא שקלי בלא שבו' מסיעין אותו מדין תורה מפני בטול שבו' התקנה, וכ"ש בששניהם חשודים דמדינא חש"ל ¹⁹ ולא משלם כלל, אלא שהתקינו לכשנגדו שישבע ויטול דכל שאינו יכול לישבע מעמידין אותו על דין תורה וזווי היכא דקיימי קימי, ורב נחמן דעבד עובדא יחלוקו ע"כ נמי לית ליה דרב ושמואל, והיינו דאמ' לקמ' ²⁰ אמר רב נחמן אם אית' לדרב ושמואל אית' ואי לית' לית', ואקשי' אם אית' אית' ומי מספק' ליה והא עבד רב נחמן עובדא יחלוקו, כל' וכל מאן דאמ' יחלוקו א"א לומ' דאית ליה דרב ושמואל וטעמ' דמלת' דהא רב נחמן דעבד עובדא כר' יוסי הוא דעבד, וכדאי' לעיל ²¹, ורב ושמואל כר"מ ס"ל דאמ' ח"ש ²² למקומו ומפ' לה אנהו ח"ש ²² לסיני, וכן פרש"י לקמ' גבי הא דאם אית' אית', ועו' דהא טעמיהו דרב ושמואל משום דכל שהטילו עליו שבו' ואפי' שבו' התקנה ואינו יכול לישבע פקע וזווי היכא דקיימי ליקמי, ואם אית' דרב נחמן אית ליה דרב ושמואל בששניהם חשודים נמי הל"ל שלא יטול כלום, שהרי הטילו על הלוח שבו' ואינו יכול לישבע, אלא ודאי רב נחמן לית ליה דרב ושמואל אלא מעמידין אותו על דין תורה אלא מיהו בהא דיתומים מן היתומי' חייש לה הוואיל ונפק' מפומיהו ולא מוסיף עלה ²³,

13 = אתה אומר. 14 = שדין תורה, או = שדבר תורה. 15 לעיל לב, ב.

16 = ואין אדם מוריש שבועה לבניו. 17 = מחוייב שבועה. 18 = שבועה לסיני.

19 = חזרה שבועה לסיני. 20 מה, א. 21 מו, א. 22 = חזרה שבועה.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ

ומסתברא דעקר דברי ר' יוסי ורב נחמן דס"ל כותיה משום דמספק' להו דינא בכל מחויב שבו' שאינו י"ל²⁴ אי אמ' ח"ש²² לסיני או למחוייב לה, והלכך מספק דינא יחלוקן, כנ"ל, וכן בנסכא דר' אבא וכן בכ"מ שהוא מחויב שבו' דאו' ואינו יכול לישבע לר' יוסי ולרב נחמן דס"ל כותיה יחלוקו מספק דינא דח"ש לסיני או למקומה, אבל משם ר"ת²⁵ אמ' [רנ] דרב נחמן אית ליה דר' אבא אלא דקסבר דהכא שניהם מחויבים וכיון שאינם יכולים לישבע זה מפסיד מחצה וזה מחצה, והביא ראיה מדתנן פ' השואל²⁶ ו"א שאולה מתה וז"א ואמ' בגמ' ²⁷ לימא תיהוי תיובת' דרב נחמן / ופרקי' הכא בשיש²⁸ כדרבא דאמ' רבא / דה"ל מ"ש ומשלם, אלמ' רב נחמן כר' אבא ס"ל, ואינו מחזור דהא אמ' הכא דר"נ כר' יוסי אמ' ומשום דס"ל כר' יוסי הוא דעבד יחלוקו ור' אבא כר"מ דאמ' ח"ש²² למקומה, ועו' דא"כ אפשר דרב נחמן ס"ל כרב ושמואל ביתומי' מיתומי'²⁹, דלגבי שניהם חשודים מתוך ששניהם מחויבים שבו' כל א' מפסיד מחצה ואע"ג דלוה מדינא משלם ואין על המלה אלא שבו' התקנה, א"כ לגבי יתומי' מיתומים דשבו' לגבי יתומים היא של מלוה וכשאינן יכולין לישבע שיפסידו הכל, וא"כ מאי קמקשי' לקמ'³⁰ אם אית' אית' והעבד רב נחמן עובדא יחלוקן, כלו' דלדידיה ליתנה לדרב ושמואל, אלא ודאי ליתנה לה"ט³¹, וההיא דהשואל לאו ראיה היא דהתם היא מתני' ור"מ היא דאמ' הכא ח"ש³² למקומה, ורב נחמן לפום מאי דאמ' [רינן] התם מפרש לה ח"ש³³ למחויב לה ומתוך שאינו י"ל³⁴ משלם אבל לדידיה לא ס"ל אלא כר' יוסי דאמ' יחלוקו ועל כן פסק רי"ף כר' אבא ודלא כר"נ אלא מתוך שאינו יכול לישבע משלם את הכל, עכ"ל רבי.

אלא³⁵ לאו דא"ל מנה לאבא ביד אביך / — הכא מיירי כגון שטוענו בבריא ואו' לו עומדין היינו אני ואתה בצד אבא ואביך כשהודה אביך לאבי שהוא חייב לו מנה, ואו' לו אידך אמת ששמעתי באותו מעמד שהוא חייב לו ו' אבל מן ו' האחרים איני זכור, וע"כ מיירי הכא בטוענו מנה פקדון או גזילה קימת דאי לאו הכי לא משכחת ביה מתחייב שבו' החזרה במודה מקצת, דבכל גוונא אחריתי אינו מתחייב שבו' משום דה"ל כפירת שעבוד קרקעות ואין נשבעין ע"כ ש"ק³⁶, וחנוני³⁷ על פנקסו כיצד / — והכא מיירי כשאינן החנוני חייב לבע"ה אותן המעות

23 כדאי' לקמן מה, ב. 24 = יכול לישבע. 25 מובא גם ברמב"ן ד"ה ועוד, ובתוס' ד"ה מתוך, כ' שכ"כ ר"ת בספר הישר, וכבר הערותי שהרמב"ן והרשב"א לא ראו תוס' שלפנינו למסכתין. 26 בבא מציעא צו, ב. 27 שם צו, ב, צח, א. 28 חסר: עסק שבועה ביניהן היכי דמי עסק שבועה". 29 עמ"ש הרמב"ן סוף ד"ה ועוד דאי אמרת. 30 מה, א. 31 להאי טעמא. 32 חזרה שבועה. 33 חזרה שבועה. 34 = יכול לישבע. 35 ע' בנדפס ד"ה היכי ורמב"ן סוף ד"ה אלא. 36 = על כפירת שעבוד קרקעות; וכדאי' לעיל מה, ב. 37 ע' בנדפס ד"ה מתני' חנוני.

שהוא מצווה לתת לפועליהן, אבל אם היה החנוני חייב לבע"ה ואמ' לו במעמד שלשתן תן מנה שאתה חייב לי לפועלין מיד נתחייב החנוני לפועלין ונפטר בע"ה מהם³⁸ ושמע' ממחני' מדמחייבי' לבע"ה לפרוע לשניהם שהאו' לחבירו תן מנה לפלו' בעבורי שאינו חייב ליחננו בעדים, דאי לא לימ' ליה בע"ה לחנוני הבא עדים שנתתם לפועלים וטול, ומ"ש במ' [סכת] [כתר] [בות]³⁹ דמצי א"ל לתקוני שדרתיך /, מיירי דוק' בשהזכיר לו בפ' קח ממנו השטר, וה"ה להכא אם א"ל בפ' שיתנם בפני עדים, ומאי⁴⁰ דקתני הכא תרי בבי חדא תן לפועלים וחדא תן לבני, לאשמעי' דאפי' היכא שאמ' לו תן לבני סאתים חטים והוא או' נתתי והוא אומ' לא גטלתי אינו נוטל חנוני בלא שבו', דמהו דתי' [מא] לא הצריכוהו שבו' אלא כשמתחייב בע"ה לפרוע לשנים לפועל ולחנוני אבל כשמתחייב לפרוע לחנוני לבד אימא לא קמ"ל.

תניא א"ר טורח / — כל' ⁴¹ דס"ד דר' דמתני' ה"ק הוא נשבע ונוטל מבע"ה ופועלין נשבעין ונוט' מחנוני ע"כ אמר למה הטריחום חכמים לישבע שניהם ישבע פועל לבד ויטול מבע"ה.

כ' היכי דליכספיה / — וה"ה ⁴² לחנוני כשנשבע אינו נשבע אלא במעמד פועלים כ' היכי דליכסיף מיניהו, מיהו ⁴³ אם אין שם פועלים לא הפסיד חנוני אלא נשבע ונוטל ואו' לבע"ה אני מזומן לישבע בפני פועלים אם אתה רוצה שאשבע בפניהם הביאם בכאן ואם לאו קבל שבעתי ביני לבינך.

[דף מח, א] אמ' ¹ לחנוני תן לו בדינר פי' [רות] וא"ל נתתים / ישבע / נותן / ר' יהודה או' / — מפ' ר' יהודה בגמ' דכולה מתני' מיירי כשהפי' צבורין ומונחין ברה"ר, אבל אם הפשילן בקופתו ונתנן לאחריו המע"ה, ור' יהודה לא דבר על דעתו בלבד אלא על דעת הכל דבר, דכ"מ² שאמ' ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפ' [רש] דברי חכמים³, וה"פ⁴ דמתני', אמ' לחנוני תן לי בדינר פי' [רות] ונתן לו וא"ל תן את הדינר וא"ל נתתיו לך ונתתו באונפולי ישבע בע"ה, האי⁵

38 כדאי' גיטין יג, ב, וכ"כ הר"י מיגש ד"ה מתני' חנוני ומובאים דבריו בסור חו"מ צא ס"ד ופסק כן בשו"ע שם ס"ג, והנה הר"י מיגש וגם רבינו כ' סתם: "מיד נתחייב החנוני...", והטור הוסיף וכ': "והפועלים נתרצו", עיי"ש בסמ"ע סק"י וש"ך סק"י. 39 כתובות פה, א. 40 ע' בנדפס ד"ה או. 41 ע' בנדפס ד"ה גמרא טורח. 42 ע' בנדפס ד"ה אמר. 43 מכאן ואילך לי' בנדפס כלל, ודברי רבינו אלו הם מקור דברי הר"ן אשר פסק כותי' הרמ"א חו"מ צא ס"א עיי"ש בש"ך סק"ו.

1 דבור זה לי' בנדפס ולא ברמב"ן כלל, וע' בר"ן שעל הרי"ף ויתבררו לך היטב דברי רבינו אלה. 2 = דכל מקום. 3 כדאי' סנהדרין כד, ב, כה, א. 4 = והכי פירושא, וראה בבעל המאור שכ', שיש שפירשו כן אבל הוא ז"ל חולק על פי' זה ופי' בדרך אחרת. 5 אולי

בהא לא פליג ר' יהודה, דכ"ע מודו בו דכיון שהפי' בר"ה ושניהם מודים שהפי' הם של בע"ה אלא שחנוני או' שלא נתן לו עדיין המעות דין הוא שישבע⁶ בע"ה ונוטל, אבל מ"מ תקנו לו שבו' לבע"ה, לפי שאין הפי' [רות] עדיין ברשותו והוא רוצה ליטול דבר שאינו ברשותו, לפי' [כך] תקנו לו שיהא נשבע ונוטל כדין כל שאר נשבעין ונוטלין דבמתני', נתן לו את הדינר וא"ל תן לי את הפי' [רות] וא"ל נתתים לך והולכתם לתוך ביתך — בהך סיפא הוא דפליגי ת"ק ור' יהודה, דת"ק סבר בזו ישבע חנוני דהא תרויהו מודו דפי' [רות] אלו של חנוני הם, אלא שבע"ה או' שנתן לו דמיהם, בהפך הדין הראשון שכתבנו, ולפי' גר' לת"ק שהחנוני נשבע ונוטל, ור' יהודה סבר אינו בדין שישבע חנוני ויטול לפי שאין דרכו של חנוני להניח פי' בר"ה וזה הואיל והניחן לשם⁷ בודאי מכרן לבע"ה וכאלו הן ברשותו של בע"ה דמי, אלא שהצריכוהו שבו' לפי שהוא צריך עדין ליטלן מר"ה, והשוו דינו לדין נשבעין ונוטלין דבמתני' וה"נ מיפרשי האי בבא דלקמ' דאמ' לשולחני דר' יהודה לא פליג בה אלא אסיפא והמעות נמי צבורין ומונחין בר"ה.

וצריכא⁸ דאי / — כלו' סיפא דרישא דהיינו נתן לו את הדינר וא"ל תן לי את הפי' [רות] דאמ' רבנן דחנוני נשבע ה"א⁹ בטעמ' דרבנן משום פירי דעבידי דמרקבי, כלו' דוק' בזו אמרי רבנן דנשבע חנוני ונוטל מפני שדרך חנוני לתת פי' לבע"ה לפי שדרךן של פי' להרכב ולפי' מוציאן חנוני מרשותו ונותנן בר"ה כדי שלא ירקבו ולפי' [כך] דין הוא שישבע חנוני ויטול לפי שדרכו לתת את שלו בר"ה, אבל בסיפא דאמ' לשולחני דמיירי במעות הואיל והם בר"ה אימא מודה ליה לר' יהודה וישבע בע"ה ויטול שאין דרך שולחני לתת מעותי בחוץ, קמ"ל דאף בסיפא פליגי רבנן, וא"א¹⁰ בהא, כלו' בסיפא דשולחני ה"א¹¹ בהא דוק' הוא דקאמ' ר' יהודה דישבע בע"ה אבל בסיפא דרישא דאיכא למי' ביה טעמ' דפירי עבידי דמרקבי אימא מודה להו לרבנן, צריכא.

כשם¹² שאמ' הפוגמת כתו' כן היתומי' / — אוקי' בגמ' ביתו' [מים] מן היתומים, וא"ת למ"ל למתני כל הני הכא לדמיון ליתני כשם שאמ' הבא ליפרע¹³, וי"ל דהא קמ"ל דבכל הני נמי דתנן במתני' דינא הכי והכי קתני כשם שאמ' הפוגמת כתו' לא תפרע אלא בשבו' כן היתומי' שפגמו שטר אביהם שאמ' [רו] אמ' לנו אבא פרעתי מקצת או עד א' מעידן שהן פרועין שנפרע אביהן או באין ליפרע

צ"ל: "ודאי". 6 לענין צ"ל: "שלא ישבע בעל הבית", ור"ל שמן הדין היה לו לחנוני לישבע וליטול המעות, ונ"ל שיותר נכון לתקן, שבמקום המלה "בע"ה צ"ל "חנוני". 7 = הוה אמינא. 8 = ואי איתמר. 9 ע' בנדפס ד"ה מתני' כשם, ושם אי' רק חלק מדבור זה ובשינויים, וע' גם רמב"ן ד"ה הא דתנן ודבריו הם מקור דברי רבינו אלה. 10 ז"ל הרמב"ן: "לאו דוקא יתומים מן היתומים בלחוד דאיכ' ליתני כשם שאמרו הבא ליפרע [מנכסי יתומים] לא יפרע אלא בשבועה כך היתומים ולמה לי למתני כל הני עכ"ל.

מגכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבוי' היורשים, והאי דנקט יתומי' מן היתומי', משום דקבעי למתני עלה הא דרב ושמואל דא"א¹¹ מוריש ש"ל¹², וקי"ל כרב ושמואל ביתומים מן היתומי' דוק' וכגון שמת לזה בחיי מלוה ואח"כ מת מלוה מיהו לא מוספי עלה, דהא אמ' בגמ'¹³ הבו דלא לוסיף עלה וכת' הרמב"ן¹⁴ דגר', דאפי' לרב ושמואל דאמ' א"א¹¹ מש"ל¹⁵, ה"מ יתומים מן היתומים אבל יתומים מן הלקוחות גבו בשבוי' היורשים, משום דליכא למי' בה כבר נתחייב מלוה שבוי' ללקוחות בשעת מיתתו, מפני שאין מלוה מתחייב שבוי' ללקוחות עד עמוד בדין עמהם, שקודם לכן אפשר שיפרע מגכסים ב"ת¹⁶, ומי' אי עמד בדין מלוה עם הלקוחות קודם מיתתו ולא הספיק לישבע עד שמת בהא ודאי ס"ל לרב ושמואל שאין יכולין לישבע היתומי' ולא לגבות מלקוחות מפני שכבר נתחייב מלוה ללקוחי' שבוי' וא"א¹¹ מש"ל¹⁵, ומי שלקח ש"ח¹⁷ מחבירו בחיי לזה ולאחר שלקחו מת ה"ל כמת מלוה בחיי לזה וגבו יורשין מיניה, ואע"פ שמת הלזה בחיי המלוה שמכרו לזה ואח"כ מת המלוה גבו היתומים בני הלוקח מן היתומים בני הלזה, דאחר שמכרו המלוה לזה נסתלק מן חוב זה לגמרי, וה"ל לוקח ולזה כמלוה ולזה, וכל הדינין הנוהגין במלוה ולזה נוהגין בהן, וכת' הרב אלברצלוני¹⁸ שאם מתו היתומי' שהיה להם לישבע שלא פקדנו אבא אין בניהם נשבעין והפסידו כדרב ושמואל, וכת' דהכי הסכימו כל רבוואת', וחשוד הבא ליפרע מגכסי יתומי' הפסיד שהרי אינו יכול לישבע וקי"ל דהבא ליפרע מגכסי יתו' לא יפרע אלא בשבוי', ויש¹⁹ מביאין ראיה מדאמ' בכתו' [בה]²⁰ רב לא מגבי כתו' לארמלתא, והטעם מפני שהיתה חשודה בעיניו, ורי"ף ובעל המאור נחלקו בעלמ'²¹ אי מהני נאמנות ליתמי או לא, שהרי"ף כת' דמהנה היכא שכת' לו נאמנות בפ' עליו ועל יורשיו, ובעל המאור²² כת' דלא מהני נאמנות לעולם ליפרע מיתומים בלא שבוי' אבל מ"מ מהנה הוא להאי דרב ושמואל דהיכא שיהיו יתומי' באין ליפרע מיתומי' כי הא דרב ושמואל גובין בשבוי' הואיל ואיכא נאמנות בשטרו.

אם²³ אית' אית' והאמ' רב יוסף / — כבר כתבתי²⁴ דרב נחמן לית ליה דרב ושמואל, והכא ה"פ²⁵ אם אית' אית' ומי מספקא ליה והעבד רב נחמן יחלוק, כלו' וכל מאן דאמ' יחלוקו א"א לומ' דאית ליה דרב ושמואל, וטעמ' דמלת' דהא רב נחמן דעבד

11 = דאין אדם. 12 = שבועה לבניו. 13 לקמן מח. ב. 14 הרמב"ן ברי"ה הא דתנן ובד"ה ומסתברא כ' ד"ז בקצור נמרץ, ורבינו הרחיב ופירש את דברי הרמב"ן וע' בנדפס מן ד"ה כתב, והלאה. 15 = מוריש שבועה לבניו. 16 = בני חורין. 17 = שטר חוב. 18 הרמב"ן שם מביאו ומשיב על דבריו, ורבינו לא כ' את דחיית הרמב"ן ע"ז. 19 כ"כ הרמב"ן ד"ה ויש מביאין. 20 השלמתי כן משום שכן אמרו בגיטין לה, א. 21 בכתובות פרק ט סי' שמה. 22 בסוגיא ד"ה ומכלל. 23 ד"ז לי' בנדפס.

כר' יוסי, וכדאי' לעיל²⁶, ורב ושמואל כר"מ ס"ל דאמ' ח"ש²⁷ למקומה ומפ' לה אנהו ח"ש²⁷ לסיני.

[דף מח, ב] א"ל²⁸ רב הונא / אמו ערבא — מכאן הביא הרמב"ן ראייה במ' ב"ב²⁹ פ' [רק] ג"פ³⁰ דאין נפרעין מערב. ליתומים קטנים עד שיגדלו היתומים משום דערבא בתר יתמי אזיל, וכי היכי שאין נפרעין מן היתומים עד שיגדלו ה"נ אין נפרעין מן הערב, ורבי³¹ גר' כת' דודאי נפרעין ולא דמי לזה דהכא, משום דהכא אם אינו נפרע מהערב לעולם לא יפרע מן היתומים, הלכך נמצא כשנפרע מן הערב שמפסידין היתומין כל אותן מעות לגמרי, אבל לגבי ערב של יתומי' דעלמ' מה שאין נוקקין לנכסי דיתומים. הוי טעמ' משום חשש דלמ' צדרי אתפסיה אביהן של יתומים למלה³², ולפי' אין נוקקין להן עד שיגדלו וידעו לחזור אחר עדים להוציא הדבר לזכותן, הלכך כל היכא שיהא אדם גדול³³ בעבורם הרי הוא יכול לעשות כל מה שיוכלו היתומים לעשות כשיהיו גדולים ולפי' נפרעין ממנו, וזה נכון.

ס ל י ק פ י ר ק א

פרק ארבעה שומרין

[דף מט, א] נושא שכר והשוכר — בתרויהו חד דינא אית להו, וכן הלכת'.

ס ל י ק פ י ר ק א וס ל י ק א מ פ כ ת א ב ס ע י ת א ד ש מ י א

ס ל י ק פ י ר ק א וס ל י ק א מ ס כ ת א

ב' נ' ל' ד' ו' א' ע' י' ר' 1

24 לעיל מז, ב סוף ד"ה ורב ושמואל. 25 = הכי פירושו. 26 מז, א.

27 = חזרה שבועה. 28 ראה בנודס ד"ה אמר. 29 קעג, ב ד"ה לא שנו.

30 = גט פשוט. 31 הוא הרשב"א ו"ל וע' בנודס ד"ה אמר שכ' ד"ז בלשון אחר.

32 כדאי' כבא בתרא קעו, א. 33 נ' דחסר: "ערב".

1 = ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה [ישעיה מ, כט].